

Z. Br.

"Jan Schultz Szulecki i jego Tractatus historico-politicus de Polonia nunquam tributaria (1694 r.)", Henryk Grajewski, Łódź 1964 : [recenzja]

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 10/4, 639

1965

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

wypadkach także rękopisy, jeśli zawierały jakieś bardzo istotne dla historii terminologii fragmenty.

Celem pracy jest opis terminologii wymienionych gałęzi nauki w takiej formie, w jakiej jest ona zaświadczona w różnych książkach różnych autorów XVIII w. Ponadto zwrócono uwagę na związek terminów tego okresu z terminologią odpowiednich gałęzi nauki średniowiecznej w celu wyjaśnienia problemu tradycyjnego następstwa w tej dziedzinie leksyki i momentów przetrwania terminologii średniowiecznej w języku naukowym nowego okresu. Oprócz tego naświetlono zmiany historyczne w terminologii, wyjaśniono przyczyny różnych zmian leksykalnych i podano niektóre przykłady twórczości języka naukowego matematyki, astronomii i geografii.

J. K.

Henryk Grajewski, *Jan Schultz Szulecki i jego „Tractatus historico-politicus de Polonia nunquam tributaria”* (1694 r.). Łódzkie Towarzystwo Naukowe, Łódź 1964, ss. 70, ilustr. 2.

Jan Schultz Szulecki, w latach 1688—1697 profesor na katedrze historii i prawa gdańskiego Gimnazjum Akademickiego, zajmuje poczesne miejsce w dziejach historiografii w Gdańsku. Jego życia i twórczości pisarskiej poświęcona jest pierwsza część wydawnictwa Łódzkiego Towarzystwa Naukowego. Część druga zajmuje się wydany w 1694 r. historycznoprawnym dziełem *Tractatus historico-politicus* [...], głównym traktatem Szuleckiego. W dziele tym Szulecki, rozważając m. in. sprawę samodzielności politycznej i kościelnej państwa Mieszka I i Bolesława Chrobrego, stanął na stanowisku, jakie w XIX w. zajął J. Lelewel, a następnie m. in. K. Szajnocha.

Z. Br.

Marian Plezia, *Michał Jurkowski i greka w Krzemieńcu, 1805—1830*. Zakład Narodowy im. Ossolińskich — Wydawnictwo Polskiej Akademii Nauk, Wrocław—Warszawa—Kraków 1964, ss. 87.

Broszura M. Plezi, wydana w ramach „Prac Komisji Filologii Klasycznej Oddziału w Krakowie Polskiej Akademii Nauk”, składa się ze wstępu, trzech rozdziałów i dodatku.

W słowie wstępnym autor pisze przede wszystkim, jakie są specjalne przyczyny, że „działalności jednego tylko nauczyciela w jednym zakładzie poświęca się — jak w tym wypadku — osobne opracowanie” (s. 5). Pierwsza — to wyjątkowa rola Krzemieńca w dziejach kultury Polski w pierwszej połowie XIX w., druga — to ta, że w historii filologii klasycznej w Polsce pierwsza ćwierć XIX w. ma znaczenie przełomowe, gdyż wymieniona gałąź nauki odradza się u nas wówczas po głębokim upadku, w jakim trwała przez poprzednie półtora wieku.

Rozdział 1 *Lata wędrówki* kreśli przedkrzemieniecki okres życia i działalności pedagogicznej Michała Jurkowskiego (ur. 1765 lub 1766, zm. 1833), rozdział 2 *Współpraca z Czackim* przedstawia prace T. Czackiego i H. Kołłątaja nad programem nauczania w gimnazjum wołyńskim oraz działalność Jurkowskiego na stanowisku profesora języka greckiego w tym gimnazjum.

Rozdział 3 zajmuje się historią *Słownika grecko-polskiego* opracowanego przez Jurkowskiego (pracę nad nim zaczął w 1816 r.) i odpowiada na pytanie, jaką dzieło to ma wartość naukową na tle ówczesnego stanu leksykografii greckiej w Polsce i gdzie indziej. M. Plezia ocenia słownik bardzo wysoko: u nas był on absolutną nowością i jako taki miał doniosłe znaczenie (co już ówczynie podkreślił sławny